

Věc C-394/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

15. června 2022

Předkládající soud:

Hof van beroep, Antverpy (Belgie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

7. června 2022

Žalobkyně:

Oilchart International NV

Žalovaní:

O.W. Bunker (Netherlands) BV

ING Bank NV

Předmět původního řízení

Spor se týká pohledávky žalobkyně, nizozemské společnosti Oilchart international NV, z nezaplacené faktury za natankování námořní lodě v přístavu Sluiskil (Nizozemsko). Tato faktura zůstala neuhrazena, když se dlužnice dostala do insolvence. Na základě ustanovení v bankovních zárukách byla podána žaloba na zaplacení u belgického soudu.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

U žádosti založené na článku 267 SFEU jde o otázku, zda belgický soud je příslušný v případě, ve kterém je jednak třeba ověřit, zda pro pohledávku platí zvláštní předpisy nizozemského zákona o insolvenční, které umožňují uplatňovat tuto pohledávku mimo insolvenční, a jednak, zda taková pohledávka může být uplatněna ve stejnou dobu v Nizozemsku žádostí na zaplacení z majetkové podstaty podané u insolvenčního správce. Předkládající soud se rovněž táže, zda

jsou dotčená nizozemská ustanovení v rozporu s čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 (dále jen „nařízení o úpadkovém řízení“).

Předběžné otázky

(a)

Je nutno vykládat čl. 1 odst. 2 písm. b) nařízení Brusel Ia č. 1215/2012 ve spojení s čl. 3 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení č. 1346/2000 v tom smyslu, že do pojmů „insolvenční řízení a podobná řízení“ uvedených v čl. 1 odst. 2 písm. b) nařízení Brusel Ia č. 1215/2012 spadá rovněž řízení, ve kterém je pohledávka uvedená v žalobě popsána jako jednoduchá pohledávka z dodání zboží a služeb, aniž je zmíněna insolvence žalované strany, která již nastala, přičemž vlastní právní základ pohledávky je založen na zvláštních odchylných ustanoveních nizozemských právních předpisů o insolventci (čl. 25 odst. 2 Nederlandse Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling [zákon ze dne 30. září 1893 o insolventci a odkladu plateb, dále jen „NIG“]), a ve kterém:

- je třeba ověřit, zda takovou pohledávku je třeba považovat za přezkoumatelnou pohledávku (článek 26 ve spojení s článkem 110 NIG), nebo za nepřezkoumatelnou pohledávku (článek 25 odst. 2 NIG),
- je třeba posuzovat otázku, zda obě pohledávky mohou být uplatňovány současně a zda jedna druhou nevylučuje, s přihlédnutím ke specifickým právním důsledkům každé pohledávky (včetně možnosti požadovat plnění z bankovní záruky převzaté po vzniku insolvence) podle specifické právní úpravy v nizozemském insolvenčním zákoně?

Jakož i

(b)

Je čl. 25 odst. 2 NIG slučitelný s čl. 3 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení č. 1346/2000 v rozsahu, v němž tento právní předpis umožňuje uplatňovat takovou pohledávku (podle čl. 25 odst. 2 NIG) před soudem jiného členského státu místo před insolvenčním soudem členského státu, ve kterém došlo k insolventci?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění), čl. 1 odst. 2 písm. b)

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení, čl. 3 odst. 1

Uplatňovaná vnitrostátní ustanovení

Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling (Nederlandse faillissementswet) (Zákon ze dne 30. září 1893 o insolvenční a odkladu plateb [nizozemský insolvenční zákon]), články 25, 26 a 110

Stručné vylíčení skutkového stavu a původního řízení

- 1 OW Bunker (Netherlands) BV (dále jen „OWB NL“) je společností dánské skupiny OWB. Žalobkyně dodala na pokyn OWB NL v přístavu Sluiskil (Nizozemsko) pohonné hmoty na námořní loď ms Evita K a vystavila za to fakturu ve výši 116 471,45 USD, která zůstala nezaplacena z důvodu insolvence OWB NL.
- 2 Vzhledem k tomu, že žalobkyně po vzniku insolvence OWB NL nechala zabavit řadu lodí, aby dosáhla zaplacení dodaných pohonných hmot, obdržela od dotčených vlastníků lodi bankovní záruky, aby bylo zabavení lodí zrušeno. V těchto bankovních zárukách bylo stanoveno, že plnění z nich je možné na základě „v Belgii vydaného rozsudku soudu nebo rozhodčího nálezů vydaného buď vůči OWB NL“ nebo vůči vlastníkovi lodě.
- 3 Před insolvenční údajně ING Bank NV (dále jen „ING“) spolu s dalšími bankami poskytla úvěr. Jako zajištění postoupily údajně různé podniky skupiny OWB, mezi nimi OWB NL, své současné a budoucí pohledávky vůči koncovým zákazníkům bance ING. ING se stala účastníkem řízení a požadovala, aby bylo zakázáno plnění z bankovních záruk nebo jiného zajištění za natankovanou loď, dokud nebude vypořádána insolvence OWB NL.
- 4 Soud prvního stupně rozhodl, že žaloba vůči OWB NL je nepřijatelná. V souvislosti s žádostí ING se prohlásil za mezinárodně nepřislusný. V řízení opravném prostředku předkládající soud konstatoval, že jednání žalované, která se stejně jako v prvním stupni řízení nedostavila k prvnímu dni jednání, je nutno posuzovat na základě čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 (dále jen „nařízení Brusel Ia“) jako výtku mezinárodní příslušnosti soudu. Podle tohoto ustanovení musí soud při nepřítomnosti žalovaného nejprve přezkoumat, zda je podle tohoto nařízení příslusný.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 5 Žalobkyně požaduje zaplacení nezaplacené faktury za dodané pohonné hmoty. V žalobě nebylo zmíněno úpadkové řízení OWB NL, které trvá již čtyři měsíce, a pohledávka byla označena jako běžná občanskoprávní pohledávka z dodání zboží a služeb. Žalobkyně však ve svých návrzích uvedla, že se její pohledávka zakládá na čl. 25 odst. 2 nizozemského insolvenčního zákona (dále jen „NIG“).

- 6 Článek 25 NIG se netýká přezkoumatelných pohledávek. Ty jsou v protikladu k běžným přezkoumatelným pohledávkám – nazývanými rovněž insolvenční pohledávky – které věřitel uplatňuje vůči insolvenčnímu správci, aby se uspokojil z majetkové podstaty (v nizozemských právních předpisech o insolvenční jsou to pohledávky podle článku 26 ve spojení s článkem 110 NIG). Předkládající soud proto hovoří i o pohledávkách „z majetkové podstaty“. U nepřezkoumatelných pohledávek uvedených v čl. 25 odst. 1 NIG se jedná o pohledávky, které se týkají přímo majetkové podstaty, jako např. věcná práva. Tyto pohledávky se uplatňují vůči insolvenčnímu správci. Podle čl. 25 odst. 2 NIG je však rovněž možné uplatňovat nepřezkoumatelné pohledávky místo vůči insolvenčnímu správci přímo vůči insolventní právnické osobě. U takových pohledávek „mimo majetkovou podstatu“ se rozsudek podle čl. 25 odst. 2 NIG neuplatní na majetkovou podstatu. Tyto pohledávky se tedy týkají pouze insolvenčního dlužníka osobně.
- 7 Předkládající soud uvádí, že žalobkyně svou pohledávkou „mimo majetkovou podstatu“ chce zjevně dosáhnout toho, aby mohla uplatnit bankovní záruky vystavené po vzniku insolvence OWB NL. Mezitím žalobkyně uplatnila paralelně k projednávané věci u insolvenčního správce běžnou přezkoumatelnou pohledávku na zaplacení „z majetkové podstaty“.

Stručné vylíčení odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 8 Předkládající soud by chtěl svými předběžnými otázkami vědět, zda je příslušný. Tak tomu je pouze v případě, pokud pohledávka nemá vazbu na insolvenční řízení a podobná řízení“. Kromě toho je podle čl. 3 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení členský stát, na jehož území bylo zahájeno insolvenční řízení – v tomto případě Nizozemsko – i mezinárodně příslušný pro žaloby, které přímo vyplývají z insolvenčního řízení a úzce s ním souvisejí (viz rovněž rozsudek ze dne 12. února 2009 ve věci C-339/07, Seagon, EU:C:2009:83).
- 9 Pro určení soudní příslušnosti není rozhodující procesní kontext žaloby, nýbrž její právní základ. Je třeba zkoumat, zda právo nebo povinnost, které jsou základem žaloby, vyplývají z obecných pravidel občanského a obchodního práva, nebo z odchylných pravidel, která jsou specifická pro insolvenční řízení (rozsudek ze dne 6. února 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, bod 28). Kromě toho je podle ustálené judikatury Soudního dvora pro otázku, zda se použije vyloučení uvedené v čl. 1 odst. 2 písm. b) nařízení č. 44/2001, určující intenzita vztahu existujícího mezi soudní žalobou a úpadkovým řízením (rozsudek ze dne 9. listopadu 2017, Tunkers France a Tunkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, bod 28 a v něm uvedená judikatura).
- 10 V souvislosti s touto judikaturou má pro příslušnost předkládajícího soudu význam, zda se u projednávané pohledávky skutečně jedná o pohledávku „mimo majetkovou podstatu“ ve smyslu čl. 25 odst. 2 NIG, jak žalobkyně uplatňuje, nebo je namísto ji považovat za běžnou přezkoumatelnou pohledávku „z majetkové

podstaty“ ve smyslu článku 26 ve spojení s článkem 110 NIG (k tomuto rozlišení viz výše, bod 6). Jak bylo uvedeno výše v bodu 8, zakládají totiž čl. 1 odst. 2 písm. b) nařízení Brusel Ia a čl. 3 odst. 1 nařízení o úpadkovém řízení příslušnost předkládajícího soudu pouze pro pohledávky, které nesouvisejí s insolvenčí. Tak by tomu bylo u pohledávky „mimo majetkovou podstatu“, nikoli však u pohledávky „z majetkové podstaty“, jako pohledávky uplatňované vůči insolvenčnímu správci v Nizozemsku. Jedná-li se u sporné pohledávky o pohledávku „mimo majetkovou podstatu“, je kromě toho nejasné, zda obě pohledávky mohou být uplatňovány současně, jedna v Belgii a druhá v Nizozemsku.

- 11 Vzhledem k tomu, že soud musí před tím, než se bude zabývat zbývajícími otázkami, nejprve zjistit, zda je vůbec příslušný, je nejasné, zda předkládající soud smí rozhodovat o kvalifikaci pohledávky.
- 12 V bankovních zárukách, které by žalobkyně chtěla uplatnit na základě soudního rozhodnutí, jehož vydání se domáhá svou žalobou (viz výše, bod 2), není uvedeno, jaký druh pohledávek je základem bankovních záruk. Je tedy nejasné, zda by se u nezbytného rozsudku vůči OWB NL jednalo o odsouzení z důvodu běžné přezkoumatelné pohledávky „z majetkové podstaty“ podle článku 26 ve spojení s článkem 110 NIG, nebo o odsouzení podle řízení „mimo majetkovou podstatu“ ve smyslu čl. 25 odst. 2 NIG, které se osobně týká insolvenčního dlužníka. Ze soudních znaleckých posudků předložených účastníky řízení však vyplývá, že tyto bankovní záruky nemohou být uplatňovány na základě odsouzení „z majetkové podstaty“.
- 13 Zároveň se zdá, že otázku, zda je možné uplatňovat pohledávku „mimo majetkovou podstatu“, pokud již byla uplatněna běžná přezkoumatelná pohledávka „z majetkové podstaty“ vůči insolvenčnímu správci, je možno zodpovědět pouze na základě ustanovení nizozemských právních předpisů o insolvenční, a nikoli na základě ustanovení všeobecných občanskoprávních a obchodněprávních předpisů. Cílem pohledávky je totiž v konečném důsledku dosažení zaplacení nezaplacené faktury mimo insolvenční řízení plněním z bankovní záruky. V této souvislosti odkazuje předkládající soud na čtvrtý bod odůvodnění nařízení o úpadkovém řízení. Podle něj je nutné „pro řádné fungování vnitřního trhu [...] [se] vyhnout podnětům, které motivují zúčastněné strany k převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení (tzv. forum shopping).“
- 14 To vzbuzuje otázku, zda čl. 1 odst. 2 písm. b) nařízení Brusel Ia má být vykládán v tom smyslu, že příslušnost pro rozhodnutí, zda v projednávaném řízení jde o pohledávku „z majetkové podstaty“, nebo pohledávku „mimo majetkovou podstatu“, a zda oba druhy pohledávek mohou být uplatňovány současně, má pouze nizozemský soud místa, kde bylo zahájeno insolvenční řízení.
- 15 Předkládající soud se kromě toho táže, zda čl. 25 odst. 2 NIG je slučitelný s nařízením o úpadkovém řízení, pokud toto ustanovení dovoluje uplatňovat

takovou pohledávku u jiného soudu než u soudu členského státu, ve kterém bylo zahájeno insolvenční řízení.

PRACOVNÍ DOKUMENT